

VAWO VISIE

Vakbond voor de wetenschap

42e jaargang nr. 2 – november 2010

Cao-compromis lijkt nabij

ALGEMEEN BESTUUR VAN VSNU

TORPEDEERDE EERDER AKKOORD

Bij het ter perse gaan van deze VAWO Visie leek een compromis over de CAO Nederlandse Universiteiten nabij. Eind oktober wees het algemeen bestuur van de VSNU het een maand voordien door zijn eigen onderhandelaars bereikte akkoord af.

Naar verwachting zal de cao, die op 1 maart jl. afliep, maar nog een jaar werkingskracht had, nu tot 1 januari a.s. worden verlengd. Ook de verlengde cao heeft na de expiratedatum nog weer een jaar werkingskracht. Dit geeft de cao-partijen ruimte voor nieuwe onderhandelingen. Zonder een compromis zou per 1 maart 2011 bij de universiteiten geen cao meer gelden, waardoor over arbeidsvoorwaarden individueel zou moeten worden onderhandeld, de algemene bepalingen van het

Burgelijk Wetboek voor de arbeidsrelatie zouden gaan gelden, en er bij gebrek aan cao-partijen geen basis meer zou zijn voor Lokaal Overleg.

Het algemeen bestuur van de VSNU was van oordeel dat de in het onderhandelaarsakkoord overeengekomen salarisverhoging van 0,5% per 1 februari 2011 arbeidsplaatsen zou kosten en daardoor tot verhoging van de werkdruk zou leiden. In het onderhandelaarsakkoord was voorts voor dit jaar een eenmalige uitkering van € 500,- bruto (naar rato voor deeltijders) afgesproken.

De VSNU heeft op 24 november een voorstel voor een compromis gedaan, dat nog door de werknemersorganisaties moet worden beoordeeld. Het voorstel houdt in dat de eenmalige uitkering wel doorgaat, maar dat een eventuele structurele loonsverhoging inzet wordt van de nieuwe onderhandelingen. Verder heeft de VSNU voorgesteld om de overige afspraken uit het onderhandelaarsakkoord te handhaven. Deze afspraken betreffen werkzekerheid en werkgelegenheid, waarbij bijzondere aandacht wordt geschonken aan arbeidsgehandicapten, en loopbaanbeleid. Ook is

In dit nummer

Focus

Prestatiedruk 3

Beschouwing

Universiteitenrankings 7

Vereniging

Verlagen ledenvergaderingen 14

afgesproken de rolverdeling tussen medezeggenschapsorganen (OR/UR) en Lokaal Overleg te verhelderen.

Zeer moeizaam

Al van begin af aan zijn de cao-onderhandelingen zeer moeizaam verlopen. In juni braken de werknemersorganisaties de onderhandelingen af, omdat de VSNU van geen enkele loonsverhoging wilde weten. Ook schortten de bonden de Lokale Overleggen op. De VSNU-onderhandelaars kregen alsnog het mandaat een bod te doen na de acties die rond de opening van het Academisch Jaar bij de universiteiten werden gehouden. Daarop werd eind september een onderhandelaarsakkoord bereikt.

Na zijn vergadering van 25 oktober, waarin het dit akkoord alsnog afwees, stelde het VSNU-bestuur dat "bij het begin van de onderhandelingen al duidelijk was dat er in de budgetkaders geen compensatie voor loonontwikkeling zit" en dat intussen was gebleken "dat de budgetten van de universiteiten verder onder druk komen te staan door de rijksbegroting 2011 en het regeerakkoord".

De werknemersorganisaties schreven in een open brief er "verbijsterd" over te zijn dat het mandaat voor de VSNU-onderhandelaars "van nul en generlei waarde" bleek te zijn geweest. "De werknemersorganisaties hebben veel begrip getoond voor de beperkte financiële mogelijkheden van de universiteiten. Ministers en staatssecretarissen bewijzen het wetenschappelijke onderwijs de laatste jaren slechts lippendienst. Van proactief beleid om de onderwijsambities te realiseren is al lang geen sprake meer. De verantwoordelijkheid volledig afschuiven

Cao-overleg onderzoekinstellingen verdaagd tot maart 2011

De onderhandelingen over de cao voor de onderzoekinstellingen zijn verdaagd tot maart 2011. De werknemersorganisaties, waaronder VAWO/CMHF, hebben geconstateerd dat zij momenteel niet tot een akkoord kunnen komen over de loonparagraaf, mede door budgettaire beperkingen vanwege de

overheid. Ook is het dossier om tot een nieuw levensfasebewust personeelsbeleid te komen nog onvoldoende uitgewerkt.

In hun inzet hebben de werknemersorganisaties de nadruk gelegd op behoud van werkgelegenheid en koopkracht. Ze stelden een looneis van 1,25% voor een eenjarige cao.

op overheidsbeleid is echter een te makkelijke uitweg. Door te schuilen achter de politiek gedragen universiteiten zich niet als zelfstandige werkgevers. De cao-onderhandelingen verliepen zo moeizaam doordat de leden van de VSNU kennelijk worden geregeerd door angst en daardoor niet in staat zijn enige beslissing buiten de zeer korte termijn te nemen. Juist in moeilijke tijden hadden de universiteiten voor hun eigen medewerkers moeten kiezen en een signaal moeten geven dat zij ook in moeilijke tijden bereid zijn hun nek uit te steken”, aldus de open brief.

Wrang

Wetenschappers ervaren al decennia dat hun beloning steeds verder achterblijft bij die van collega's in het bedrijfsleven, aldus de brief: “Dat drijft wetenschappers tot de keuze voor een loopbaan in het bedrijfsleven of in het buitenland. En dat schaadt de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek aan onze universiteiten. Uw keuze is des te wranger nu uit openbaarmaking van salarisgegevens is gebleken dat vele topinkomens van universitaire bestuurders ruim boven de Balkenende-norm liggen. Daarnaast zien we dat Nederlandse universiteiten er, ondanks de recessie, niet voor terugschrikken om grote investeringen te doen in prestigieuze nieuwbouwprojecten. Natuurlijk hebben universiteiten goede

faciliteiten nodig, maar inzetten op de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek maakt het minstens zo nodig om te investeren in de mensen die die kwaliteit moeten realiseren: hun werknemers.”

Sober, maar evenwichtig

De werknemersorganisaties, waaronder de VAWO/CMHF, hadden het oorspronkelijke akkoord als “sober, maar evenwichtig” bestempeld. Het gaf rust om verder te gaan met inhoudelijke onderwerpen als loopbaanbeleid en mobiliteit, aldus de bonden. De VAWO-leden stemden in grote meerderheid in met het akkoord.

Wetenschapsbudget uitgekleeft

Het rijk bezuinigt de komende jaren op diverse fronten op de wetenschap en het hoger onderwijs. Terwijl het aantal studenten stijgt, wordt het onderwijsbudget meerdere jaren bevroren. Het rijk draagt niet bij aan hogere loonkosten. Toegezegde middelen voor onder andere een aantal alfa- en gamma-richtingen en de verhoging van het studierendement worden niet uitgekeerd. Het Fonds Economische Structuurversterking (FES), een belangrijke financieringsbron voor innovatie en onderzoek, slinkt van 658 miljoen euro in 2010 naar 245 miljoen in 2015.

SoFoKles: hiaten in talentbeleid

Alle Nederlandse universiteiten hebben talentbeleid op de agenda staan, maar de realisatie ervan loopt sterk uiteen. Er zijn ook nog veel hiaten: wetenschappers met een tijdelijk contract dreigen tussen wal en schip te vallen, er is onvoldoende aandacht voor werving en begeleiding van jonge wetenschappers en voor uitstroommanagement. Hoogleraren zouden zich meer moeten laten bijstaan door professionele personeelsfunctionarissen. Dat zijn uitkomsten van een onderzoek van de Radboud Universiteit en de Hogeschool Utrecht, op verzoek van de VSNU en het Promovendi Netwerk Nederland uitgevoerd in opdracht van SoFoKles, het sociaal fonds voor de kennissector.

Kabinet ondergraaft pensioenakkoord

In tegenstelling tot wat er in het regeerakkoord stond, wil het nieuwe kabinet het akkoord van de sociale partners over AOW en pensioen niet volledig overnemen. Het pensioenakkoord zou te duur uitpakken.

In het regeerakkoord zat al een addertje onder het gras: het beperkte de fiscale mogelijkheden voor werknemers om extra pensioen op te bouwen. Daarmee werd het pensioenakkoord op een belangrijk punt ondergraven en het geheel aan het wankelen gebracht. Begin november zei minister Kamp van Sociale Zaken tegen NRC Handelsblad dat ook de welvaarts-vaste AOW (koppeling aan de verdiende lonen) uit het pensioenakkoord een groot probleem vormt.

Wijziging hypotheekregeling voor VAWO-leden

KRÖLLER
ASSURANTIËN B.V.

Vanwege gewijzigde wet- en regelgeving wordt de hypotheekregeling voor VAWO-leden met een tijdelijke aanstelling momenteel aangepast. Wij zijn hierover in gesprek met Kröller Assurantiën B.V., een zusterkantoor van Meeùs. Beide behoren tot de Unirobe Meeùs Groep (UMG), onderdeel van AEGON. Kröller is binnen UMG de specialist op het gebied van hypotheeken en heeft al vele jaren ervaring met andere grote collectiviteiten. Hiermee komt het Meeùs-arrangement

per 1 december 2010 te vervallen.

Zodra er meer bekend is over de invulling van de hypotheekregeling wordt u geïnformeerd, onder andere op onze website (www.vawo.nl). Mocht u op dit moment interesse hebben in een hypotheek of verzekeringen, dan verwijzen wij u graag naar Kröller. Zij kunnen op individuele basis al scherpe tarieven hanteren, waarbij een deskundig advies vooropstaat.

Op een speciale VAWO-webpagina staat meer informatie over de diensten van Kröller voor VAWO-leden. Hier komt u door op www.kroller.nl in te loggen met de gebruikersnaam **VAWO** en het wachtwoord **Welkom**. Via deze site kunt u vrijblijvend uw premie (inclusief korting) berekenen en online verzekeringen afsluiten. U kunt Kröller ook bellen of mailen: (070) 3422400 of info@kroller.nl.

VAWOVISIE

Vakbond voor de wetenschap 42e jaargang nr. 2 - november 2010

Redactieadres Bureau VAWO, De Haag 9,
3993 AV Houten; tel. (030) 2316742,
fax (030) 2341685, e-mail: info@vawo.nl

Redactie Bart Kipp (Universiteit van Amsterdam),
Arnoud Legendijk (Radboud Universiteit Nijmegen),
Dick Verduin (Wageningen Universiteit) en Bep
Waayenberg (Bureau VAWO)

Eindredactie, vormgeving Arie van Dalen

Druk PrimaveraQuint, Amsterdam

Oplage 3000 © Vereniging VAWO en de auteurs.

Focus

PERVERSIES VAN DE PRESTATIEDRUK

In mei luidde em. hoogleraar Ruut Veenhoven in VAWO Visie de noodklok over de steeds hogere eisen die aan wetenschappers worden gesteld. Ze moeten meer en meer publiceren, in hoog aangeschreven internationale tijdschriften. We riepen wetenschappers op hun ervaringen op dit punt kenbaar te maken.

Al lieten sommige mensen ons weten weinig problemen te ondervinden, was de reactie van de meesten: inderdaad,

het is nooit (goed) genoeg! Velen wezen vooral op irreële onderwijsnormeringen als bron van het probleem: de voor onderzoek beschikbare tijd is daardoor steeds meer een fictie. De prestatiedruk wordt als bedreigend en stressvol ervaren. En bijna als een uitnodiging om de grenzen van de wetenschappelijke integriteit op te zoeken.

Op deze pagina's twee langere bijdragen van leden, naast een bloemlezing uit andere reacties.

De voor onderzoek beschikbare tijd is steeds meer een fictie

"Als onderwijsdirecteur zie ik niet alleen dat de publicatie-eisen zijn opgeschroefd, maar ook dat de onderwijsnormen keer op keer worden aangescherpt. Eigenlijk is de beschikbare tijd voor onderzoek steeds meer een fictie. Getalenteerde collega's bezwijken onder de stress of kiezen voor een andere baan. Dat jaagt de werkdruk nog verder op, want vanwege bezuinigingen kunnen ze vaak niet worden vervangen."

* * *

"Docent/onderzoeker word ik genoemd. Zo'n functieomschrijving geeft meteen al aan dat er weinig verbinding is tussen beide taken. Het ideaal dat universitair onderzoek en onderwijs wezenlijk met elkaar verbonden horen te zijn, is ver uit zicht geraakt. Ik vermoed dat het zich in de buurt van de academische vrijheid bevindt.

Op zich kan ik met scherpe publicatie-eisen best leven. Elke organisatie probeert de productiviteit op te voeren. Maar de kwantiteit van publicaties in gerenommeerde Angelsaksische tijdschriften zou niet de maat aller dingen moeten zijn. Het ene vakgebied is het andere niet. Per discipline en zelfs per specialisme zijn de tradities en mogelijkheden verschillend. Daar is in het systeem waarmee we worden beoordeeld weinig oog voor.

Maar wat ons echt nekt is de onderwijsbelasting. Het aantal uren dat formeel voor bepaalde taken staat, heeft vaak nog maar weinig met de realiteit te maken. Als je je zou houden aan de tijd die er staat voor voorbereiding, nakijken, begeleiden, wordt er bij de evaluatie door de studenten gehakt van je gemaakt. En terecht. Het wordt nog erger doordat alles altijd weer beter moet, dat wil zeggen: weer anders. Opsplitsing van modules, inkorting van modules, samenvoeging van modules. Je wordt geacht in no-time weer iets passends in elkaar te toveren.

Dus dan werk je 's avonds, in het weekeinde - en nog raakt je onderzoek in het verdomhoekje. Als je er al de tijd voor vindt, kun je er nooit eens wat langer achter elkaar ongestoord mee bezig zijn. En toch wordt er steeds meer van je verwacht. Dat loopt spaak. Mensen worden ziek, of ze vluchten naar een andere baan. Of ze gaan heel sterk calculerend te werk: ze proberen goed te scoren, met onderwijs en onderzoek. Ongeacht hoe. Op den duur gaat dat ten koste van de kwaliteit van de instelling en alles wat zij beoogt."

* * *

"Onderzoek zit niet in mijn takenpakket, dus over de druk op dat punt kan ik niets zeggen. Ik heb een tijdelijk contract als

docent, met daarnaast wat regeltaken. Twee jaar geleden kreeg ik een nieuw contract met minder uren, maar in feite geef ik nu meer les dan daarvoor. Dat heet dan een aanpassing van de onderwijsnormering. Is dat nou verhoging van de werkdruk of gewoon een fikse salarisverlaging?"

* * *

"Als part-time UD loop ik er vooral tegenaan dat deeltijders op onderzoekgebied relatief zwaarder worden belast dan fulltimers. Met 0.2 fte voor onderzoek moet ik 15 publicatiepunten halen, voor iemand met 0.4 fte zijn dat er geen 30, maar 25. De normen zijn recentelijk nog weer verscherpt, waarbij deeltijders er verhoudingsgewijs weer slechter vanaf zijn gekomen. Eigenlijk zou het andersom moeten zijn, want we zijn relatief ook al meer van onze aanstellingstijd kwijt aan vergaderingen, congressen, subsidieaanvragen schrijven."

* * *

"In de Graduate School van mijn faculteit wordt het aantal uren dat je krijgt om een bepaalde module te verzorgen, gebaseerd op het aantal geslaagde studenten van de vorige keer. We hebben veel zogenaamd 'kleine' studies. Dus de groepen zijn ook

vaak klein. Dan wordt je bijvoorbeeld geacht in tachtig uur dertig of veertig contacturen te realiseren, plus je voorbereiding, plus je nakijkwerk. En je wordt er feitelijk toe uitgenodigd om ook slecht presterende studenten te laten slagen, anders moet je die module het jaar erop in nog minder tijd realiseren. Dat is het mechanisme dat je ook in dat deel van de financiering van de instellingen ziet dat op het aantal geslaagde studenten is gebaseerd. Ik heb het zelf niet mee gemaakt, maar van collega's hoor ik dat bovenaf werd gezegd dat ze minder streng moesten worden. Dat is het perverse van zulke systemen. Het holt de waarde van een academische titel uit."

* * *

"Bij ons wordt het WP sinds kort geacht 95% van hun werktijd aan onderwijs en onderzoek te besteden. Al het andere zou je in de resterende 5% van de tijd moeten doen: de vergaderingen van de opleidingscommissie, werkoverleg, al je bestuurs- en beheertaken, je rol als con-

Focus

Perversies van de prestatiedruk

tactpersoon voor studenten die naar het buitenland gaan, noem maar op. Dat is gewoon niet reëel. Je ziet dan ook dat mensen zich zo veel mogelijk aan dat soort taken trachten te onttrekken, maar iemand moet het toch doen en die is dan dubbel de pineut."

* * *

"Ik ben blij dat ik nog maar parttime op de universiteit werk en voor het andere deel als zelfstandige. De koppeling wetenschap-praktijk bevat me heel goed. Bovendien kan ik ook gemakkelijker afstand nemen van de veranderde omstandigheden in de wetenschappelijke wereld. Ik denk wel met weemoed terug aan de tijd dat binnen een vakgroep col-

legiaal overleg een normale zaak was, een tijd waarin je gerust colleges of ander werk van iemand overnam en omgekeerd. Nu heb je ieder jaar steeds grotere studentgroepen en steeds minder voorbereidingstijd. Ik los dat op door allerlei administratieve zaken te laten lopen. Tot mijn verbazing kraait daar geen haan naar."

* * *

"In mijn ogen is een systeem waarin publicaties worden geteld in plaats van op hun kwaliteit beoordeeld, pervers. Toen ik van mijn hoogleraar te horen kreeg dat ik meer moest gaan publiceren, ben ik publicaties in tweeën gaan knippen. De hoogleraar reageerde enthousiast op de toename van het aantal van mijn publicaties. Een collega stelde voor om elkaar wederzijds al co-auteur te gaan vermelden, ook al deden we niets samen. Een andere collega eiste in ruil voor mijn gebruik van apparatuur op zijn afdeling dat hij als co-auteur van mijn publicatie zou worden vermeld. Je gaat als auteur op zoek naar tijdschrif-

MIJN LADENKASTJE

Mijn takenpakket bestaat in grote lijnen uit onderwijs (OW), onderzoek (OZ), invendien en kennisvalorisatie. OW gaat altijd voor, want dat is verroosterd. Als ik daarmee klaar ben, kom ik aan de andere taken toe. Mijn bazen zijn niet tevreden over mijn prestaties, dat zijn ze eigenlijk nooit. Mijn bazen zijn niet zo zeer personen. Gezamenlijk vormen zij het onpersoonlijke systeem dat wordt ondersteund door de bureaucratie.

Mijn takenpakket laat zich verbeelden als een ladenkastje. Het systeem trekt de lade open waar OW op staat en vindt dat ik daar wel veel tijd aan besteed. Ik ben een behoorlijk goede docent. Dat word je niet en dat blijf je niet als je er te weinig tijd aan besteedt. Met al mijn OW verdien ik ruimschoots mijn salaris. Maar ik heb ook nog andere taken.

We trekken het laatje met label "invendien" open. In de tweede geldstroom is de concurrentie als maar groter geworden en de spoeling navenant dunner. Maakt niks uit, het systeem voert de druk op. De bureaucratie heeft uitgerekend dat als ik twaalf projectvoorstellen schrijf, er dan gemiddeld 1 of 2 worden gehono-

reerd. Wordt de spoeling nog dunner? De bureaucratie rekent voor dat ik dan nog meer voorstellen moet schrijven.

Het volgende laatje is gelabeld OZ. Ik schreef een fors artikel in een gerenommeerde journal over het verschil in de Europese regels voor de veiligheid van food- en nonfoodproducten. Juridisch innovatief en maatschappelijk relevant. Reactie van het systeem: leuk, maar jammer dat het geen ISI-publicatie is.

Targets

Elke keer als het systeem een van mijn laatjes opentrekt, doet het voorkomen alsof ik al mijn tijd aan die ene taak kan besteden. Even zo vrolijk gebeurt hetzelfde bij een ander laatje. Men maakt geen afspraken, men vraagt niet wat ik het liefste doe, men stelt eenzijdig *targets* vast en boekt bedragen in om in te verdienen en rekent mij daar op af. Ik sta erbij en kijk ernaar. Als ik er een opmerking over maak, dan steekt het systeem een verhaal af over *performance index*.

Op de vraag hoe je aan professionals leiding moet geven, luidt het professionele antwoord: Niet doen! Maar het systeem

meent dat wij moeten worden aangestuurd door druk uit te oefenen en die druk al maar op te voeren.

Onze hoofdfinancier is de belastingbetaler, maar Nederlandstalige publicaties worden niet gewaardeerd. Het moeten internationale A-journals zijn en als "ISI" uit de mode raakt dan verzint het systeem ABC- of XYZ-indices. Het onderwerp van de publicaties doet er niet toe, althans daar hebben we het nooit over. *It's the ranking, stupid!* Wij moeten mee in de afvalrace, terwijl het antwoord op de vraag hoe we ons kunnen onderscheiden als kleine universiteit natuurlijk is: anders zijn dan al die anderen!

Hoe hard ik ook werk, hoe bewonderenswaardig mijn resultaten, het is nooit goed genoeg. Ik presteer in weerwil van het systeem. Maar het irriteert me wel, dat autistische systeem met al die negatieve prikkels. Ik heb er last van, het loopt me voor de voeten.

Antoni Brack

De auteur is hoogleraar Bedrijfsrecht aan Universiteit Twente

ten met een goede kennis in de *editorial board*, of je noemt bij de referenties vaak het tijdschrift waarin je wil publiceren, ook al zijn die publicaties misschien helemaal niet relevant voor jouw artikel.

Uiteindelijk is het aantal van mijn publicaties omhoog gegaan, maar ik denk niet dat mijn bijdrage aan de wetenschap waardevoller is geworden, eerder integeendeel. Je zou, zoals aan Amerikaanse

topuniversiteiten, een aantal jaren zonder druk aan onderzoek moeten kunnen werken.”

* *
* *

“Onze docent-onderzoekers krijgen steeds minder uren voor hun onderwijstaken, daarnaast zijn de publicatie-eisen verscherpt. De toegenomen onderwijsdruk

– en onderwijs gaat altijd voor – zet de tijd die rest om onderzoek uit te voeren zo onder druk, dat dit tot een verhoogd stressniveau en vermindering van het werkplezier leidt. Daardoor vertrekken begaafde collega's naar andere werkgevers, terwijl vanwege bezuinigingen vervanging niet gegarandeerd is. Als die uitblijft, wordt de druk op de 'blijvers' nog weer groter.”

SCHAALVERGROTING ONDERDRUKT CREATIVITEIT; MAAK RUIMTE VOOR DE SCHARRELWETENCHAPPER!

Een halve eeuw geleden ging ik in Utrecht biologie studeren: Filosofische faculteit, studierichting *k*. Inmiddels ben ik post-actief. Met veel enthousiasme heb ik mij destijds in de wereld van de wetenschap gestort, daartoe aangemoedigd door inspirerende docenten van mijn middelbare school. Mijn 50-jarige actieve deelname aan de wetenschappelijke wereld heb ik ervaren als een enorme verrijking van mijn bestaan, en ik hoop dat ik iets daarvan heb kunnen overdragen aan de studenten die aan mij werden blootgesteld. De werkkring die mij voor ogen stond was het middelbaar onderwijs; het werd de universiteit.

In die 50 jaar is er echter veel veranderd in de maatschappij en in de wetenschap. In 1960 nog was een hoogleraar een god; anno 2010 is een hoogleraar een sluitpost die afgestoten wordt als hij/zij geen geld genereert voor het management. Vaste aanstellingen voor het wetenschappelijk personeel kwamen en gingen. In 1960 kende men aan de universiteiten de Academische Vrijheid (meer dan nu in ieder geval); anno 2010 is de Academische Vrijheid volledig verdwenen. Het is tegenwoordig praktisch onmogelijk om een nieuw onderwerp aan te pakken. Alles is Nationaal of Europees gereguleerd.

Horigen

Nederlandse wetenschappers zijn *de facto* horigen van uitgever, geldschietters en managers. Niet de wetenschappelijke kwaliteit (wat is dat eigenlijk?), maar het uitgeverssucces, octrooien voor de industrie, de bruikbaarheid voor zetbazen of religieuze gemeenschappen bepalen of een wetenschapper mag blijven of niet. Maatschappelijk aanzien heeft een weten-

schapper al lang niet meer; voetballers doen het beter.

Het inkomen van een wetenschapper was nooit daverend, maar onder de ambtenarenstatus destijds toereikend om te garanderen dat alle energie in de wetenschap gestoken werd. De salariëring nu is uitgesproken beroerd, en bovendien tijdelijk. Je kunt er geen huis mee kopen. Het lijkt niet slim om nu in een wetenschappelijke loopbaan te investeren. Het bankwezen of de bejaardenverzorging – om maar iets te noemen – lijken betere opties. De titel professor is overigens nog wel zeer geschikt als verkoopsticker: als een professor iets zegt – zelfs als hij zich buiten zijn specialisme begeeft – dan is het waar (maar dit terzijde).

Terugblikkend moet ik vaststellen dat het wetenschappelijke bedrijf eenzelfde ontwikkeling heeft doorgemaakt als de veehouderij. De betrekkelijke vrijheid van het individu is door de schaalvergroting verdwenen en ondergeschikt gemaakt aan productie-eisen. Daarbij is diversiteit en kwaliteit ingeruild voor kwantiteit. Hoe meer van hetzelfde, des te beter.

Als bioloog ben ik enigszins vertrouwd met de begrippen evolutie en selectie. Ik kan niet anders dan accepteren dat ik in een ander tijdvenster terecht gekomen ben dan waarin ik begon, en ik zie ook veel positiefs. Maar ik voel me een beetje ongemakkelijk bij de huidige ontwikkelingen omdat er nog geen selectie heeft plaatsgehouden op de eerder genoemde schaalvergroting. Schaalvergroting zonder diversiteit betekent: alles op één kaart zetten met alle risico's van dien.

Hoeveelheid als kwaliteit

Terug naar de universiteiten van nu. De gebruikelijke financieringsmodellen zijn

gebaseerd op studentenaantallen, onderwijs- en onderzoekrendement. Dat is niet verkeerd. Het venijn zit echter in de criteria om deze factoren te meten. Die criteria zijn uitsluitend bedoeld om hoeveelheid te meten. Hoeveelheid als kwaliteit! Een wetenschapper moet tegenwoordig, om in de wetenschappelijke wereld te overleven, een top-wetenschapper zijn. Om een topwetenschapper te worden moet je veel publiceren; over onderwijs spreekt niemand. De manuscripten voor de artikelen worden via een peer-review (concurrenten) procedure beoordeeld en afhankelijk van het netwerk waarin je werkzaam bent gepubliceerd, in de wacht gezet, of afgewezen. Vaak ook wordt er door wetenschappers aan de uitgever betaald om artikelen gepubliceerd te krijgen! Omdat echter ook de populatie wetenschappers normaal verdeeld is, kan nooit iedereen een topwetenschapper zijn.

Ook het samenvoegen van topwetenschappers levert niets op. Een voorbeeld daarvan in de tv-wereld is het samenbrengen van enkele kassuccessen in de tv-zender Talpa. Het resultaat was geen topzender maar een flop. Om een wetenschappelijk instituut tot bloei te brengen is diversiteit onontbeerlijk. Ook inefficiëntie is onontbeerlijk. Systemen en organisaties zonder speling lopen vast. Een bekend voorbeeld daarvan wordt gegeven door het effect van een stiptheidsactie.

Symbolische concurrentie

Concurrentie als middel om het niveau van de universiteiten te verhogen is maar beperkt zinvol. Wat de ene universiteit erbij krijgt, wordt bij een andere weggehaald. Die verschuivingen hebben niets te maken met wetenschap, maar alles met

politiek. Bovendien heb je massa nodig wil je kunnen selecteren. Concurrentie op individueel niveau is zo goed als symbolisch. Er valt bijna niets te verdelen, en half Nederland is daar druk mee in de weer.

De beoordeling van NWO-aanvragen is een giller. Iedereen weet dat een subsidieaanvraag in alle categorieën excellent moet scoren om überhaupt gehonoreerd te kunnen worden. Aangezien de aanvragen door zogenaamde concullega's beoordeeld worden, kun je op je vingers natellen welke spelletjes er gespeeld worden. En zelfs als je een subsidie binnen hebt voor een paar jaar, waar haal je dan ineens die briljante promovendus vandaan die zich vier jaar voor een schijntje uit de naad wil werken? Het aantal potentiële profs met een blijvend huiswerk syndroom neemt schikbarend snel af.

Het heeft mij overigens altijd verbaasd dat de zittende wetenschappers alle bezuinigingen en betuttelingen over zich heen hebben laten komen zonder te staken. Het individualisme is kennelijk sterker dan de teamgeest.

Verzin een lijst!

Het is anderzijds niet makkelijk om aan te geven of er iets moet veranderen en wat. De kerntaak van de universiteit is onderwijs. Laat dat duidelijk zijn. Hoe het onderwijs aan een universiteit er uit moet zien laat zich betrekkelijk makkelijk formuleren. Hoe er onderzoek gedaan moet worden, is wat lastiger te duiden. Onderzoek aan een universiteit zie ik als leeronderzoek voor studenten, en als vingeroefening en stimulans voor de docenten. De docenten zouden zelf moeten bepalen waaraan ze hun onderzoekstijd willen besteden. Top-down voorstellen (bijvoorbeeld het NWO-verouderingsprogramma) floppen vaak omdat ze het karakter hebben van 'Tom Poes, verzin een lijst'. Bovendien, als je werkelijk iets nieuws wilt ontdekken, weet je niet van tevoren waar je naar op zoek gaat. Het eeuwige leven, en goud uit lood maken uitgezonderd. En altijd duikt weer die vraag op 'wat mag het kosten'. Alle betrokkenen willen het liefst voor een dubbelje op de eerste rij zitten. Maar eigenlijk is het niet zo interessant te speculeren over de toekomst voor de universiteiten. Selectie zal hoe dan ook

plaatsvinden, en we zullen met de gevolgen daarvan geconfronteerd worden. Uiteindelijk keert de wal het schip. Een betere vraag is wellicht: *Wat wil de belastingbetaler van een universiteit? Hij levert immers het geld.* Het antwoord daarop kan gevonden worden in de zegswijze 'Kennis is macht'. De belastingbetaler wil toegang tot bestaande kennis en expertise, teneinde die kennis te gebruiken voor overleving in de maatschappij; voor een goeie baan bijvoorbeeld. Dat mag wat kosten, maar niet te veel. Uiteindelijk is er al belasting voor betaald.

Verontrustender is wellicht dat al die kostelijke informatie die door de universiteiten wereldwijd is vergaard, opgeslagen ligt in de databanken van uitgevers. Het bedrijfs-

"A perfectly planned layout is achieved only by institutions on the point of collapse"

leven wil risicodragend onderzoek graag uitbesteden aan universiteiten, mits het onder de marktprijs kan. Dit resulteert in zogenaamd derdegeldstroomonderzoek; meestal door promovendi uitgevoerd.

Wat willen studenten eigenlijk? Studenten weten vaak niet wat ze willen. Dat ontdekken ze vaak tijdens de studie pas. Wel gaan ze merendeels voor een goede maatschappelijke positie na het afstuderen, al of niet gepusht door partner of ouders.

Wie wil er nog aan een universiteit werken? Ik heb me afgevraagd of ik zelf nog aan een universiteit zou willen werken? Ik denk het niet. Studeren en het beoefenen van wetenschap is fantastisch, maar de universiteiten hebben niet zoveel meer te bieden aan een aspirant wetenschapper. Je kunt met een wetenschappelijke job in ieder geval – ik zeg het maar weer eens – geen huis kopen.

Indruk op ouders

Welke kant moet het op?

Toch begint zich momenteel al een eerste resultaat van het selectieproces af te tekenen. Bijna alle universiteiten hebben enorm geïnvesteerd in goede huisvesting. Overal verrijzen schitterende gebouwen die een goede indruk maken op de ouders die op de open dagen hun

kinderen helpen bij de keuze van een opleiding. Ook de bouwvakbranche is niet ontevreden. Enige jaren geleden vertelde een bouwvakker die ons lab 'pimpte' me dat hij bijna klaar was met de klus. 'Of we niet wat wetenschappers konden ontslaan', dan konden zij weer verder! Volgens de econoom Parkinson (ja, die van de wetten...) geeft dit een aardige indruk van de ontwikkelingsfase van een organisatie: *"It is now known that a perfectly planned layout is achieved only by institutions on the point of collapse."*¹ Zijn beschrijving van een creatief lab waar academische vrijheid heerst (mijn interpretatie) liegt er ook niet om: *"A research establishment is similarly housed, as a rule, on the ground floor of what was once a private house, a crazy wooden corridor, leading to a corrugated-iron hut in what was once the garden."* Afgaand op mijn eigen ervaring denk ik dat hij de spijker op zijn kop slaat.

Wanneer de Academische Vrijheid in ere hersteld zou worden, het management weer dienstbaar

wordt, en de individuele wetenschapper weer wat meer bewegingsvrijheid krijgt plus financiële zekerheid, dan krijgt creativiteit weer een kans. Dan zou ik wel weer naar de universiteit terug willen. Ik heb geen enkele behoefte om baas te spelen, en een grote groep onderzoekers te leiden. Ik wil mij wel verdiepen in de grote vragen van het menselijke bestaan en van de wereld om ons heen. Daar wil ik best hulp bij hebben, daar wil ik wel al mijn energie in steken, daar hoef ik geen topsalaris voor te hebben, maar ik wil zeker niet gehinderd worden door tweederangs managers. Ik denk dat meer wetenschappers er zo over denken.

Mijn advies om de kwaliteit van de Nederlandse wetenschap wat op te krikken is: voer beperkt schaalverkleining in, breng de diversiteit terug binnen de instellingen, herintroduceer Academische Vrijheid, en maak wat ruimte voor scharelwetenschappers. Het zal niet meteen effect hebben, maar zaad heeft nu eenmaal tijd nodig om te kiemen en uit te groeien. Hopelijk wordt de universitaire werkkring voor mijn kleinkinderen dan weer aantrekkelijk.

Rob Peters

1. Parkinson-CN 1957. Parkinson's Law or The Pursuit of Progress. John Murray, London.

Onze universiteiten scoren (nog) behoorlijk door hoge productiviteit

De universiteiten-rankings nog één keer nader bekeken

In het najaar arriveren altijd weer kort na de Beaujolais Nouveau de rankings van universiteiten. Dit jaar zorgde vooral de *Times Index Nouveau* in Nederland voor opwinding.

Ten onrechte. Maar verscheidene universiteiten lieten weten te gaan onderzoeken hoe ze hoger kunnen scoren. Daarin schuilt het gevaar van de diverse ranglijsten, terwijl die discutabel tot zeer discutabel zijn.

“We nemen deze rankings met een flinke korrel zout”, zo reageerde de Rotterdamse rector magnificus Henk Schmidt in *Erasmus Magazine*. Bij de Groningse collegevoorzitter Sibrand Poppema kwam echter volgens het altijd welingelichte universiteitsblad *UK* nog net geen stoom uit de oren, toen de nieuwe *Times Index* hem onder ogen kwam.

Zowel de Erasmus Universiteit als Groningen staat in de nieuwe *Times Index* een stuk lager dan vorig jaar. De Rotterdamse universiteit ging van 108 naar 159, de Groningse van 120 naar 170. Voor de UvA leken de druiven nog zuurder: van 49ste en hoogst genoteerde Nederlandse universiteit, naar 165 en achtste van Nederland.

Mank

Maar: *Times Higher Education* (voorheen *Times Higher Education Supplement*) heeft voor zijn ranglijst gebroken met het onderzoeksbureau QS en is, met een herziene methode, in zee gegaan met dataprovider Thomson Reuters. De vergelijking gaat dus volledig mank. De oude *Times Index* was zeer aanvechtbaar. De nieuwe is dat ietsje minder, maar aanvechtbaar is hij eveneens. Dat geldt ook voor de twee andere van de vele mondiale

rankings waar in Nederland vooral naar wordt gekeken: de Sjanghai Ranking en de Leiden Ranking. Over de mogelijke kritiek op de verschillende rankings straks meer.

Aantrekkingskracht

De diverse universiteitenrankings vragen, net als de Beaujolais Nouveau, eigenlijk om een Engelstalige reflex: *not my cup of tea*. Of: *much ado about nothing*. Ware het niet dat ze wel gevolgen hebben. Hoewel dat moeilijk meetbaar is, beïnvloeden ze de (internationale) aantrekkingskracht van universiteiten op studenten en wetenschappers, al zou je hopen dat deze verder zouden kijken dan een discussie en weinig specifieke ranking. Ook de mogelijkheden voor fondsenwerving en samenwerking zijn in het geding. Waarom zou je in zee gaan met een instelling (of op kleinere schaal met een onderzoeksgroep) die als zwak te boek staat?

Deze effecten kunnen universiteiten verleiden tot beleidsmaatregelen om hoger op de ranglijsten te komen, in plaats van de schouders op te halen. Sommig meten is geen weten, laat staan een goede basis voor beleid, maar veel bestuurders zijn nu eenmaal dol op cijfertjes, omdat ze daar hun eigen verantwoordelijkheid achter kunnen verstoppen. Het gevaar is dat men vooral gaat mikken op (sub)disciplines die in de (vertekenende) systematiek van de rankings goed scoren, en aan andere middelen onttrekt, bijvoorbeeld omdat die minder internationale publicaties opleveren. Zo kan er een kaalslag ontstaan op sommige terreinen, en een wildgroei op andere. Of men zou in plaats van in de breedte in kwaliteit te investeren, veel geld kunnen steken in het binnenhalen van een paar wetenschappers met internationale onderscheidingen, omdat mensen in je staf met een *Field Award* of liever nog een Nobelprijs een aanzienlijk hogere notering in de Sjanghai Index garanderen.

Nog een andere methode is een fusie. De Erasmus Universiteit heeft, ondanks de korrels zout van zijn rector, plannen voor een verregerende samenwerking met de TU

Delft en Universiteit Leiden. Een belangrijke overweging daarbij is de ambitie om te stijgen in de rankings, waarin grote, brede universiteiten zwaar in het voordeel zijn. Of zo'n grote, brede universiteit ook kwalitatief beter is, en of er ook een efficiencyvoordeel is, dat is een tweede en derde.

Een wat optimistischer kijk

Vanwege de bedreigingen die ervan uitgaan voor een werkelijk doordacht beleid, is het toch goed de rankings nog één keer nader te bezien.

Laten we eerst eens vanuit Nederlands perspectief naar die ranglijsten kijken. Dan kunnen we twee negatieve punten signaleren, maar ook twee positieve.

Volgens geen van de rankings behoren Nederlandse universiteiten tot de absolute wereldtop. Ook valt er, hier en daar, wel een licht negatieve tendens in de noteringen te constateren. Daar zij meteen bij gezegd dat dit niet over de hele linie zo is (in een van de rankings maakt Nijmegen zelfs een spectaculaire sprong voorwaarts, overigens toe te schrijven aan een betere naamsvermelding in publicaties¹) en dat in de Leiden Ranking meespeelt dat er nu veel meer universiteiten zijn beoordeeld dan de vorige keer.

Wetenschapsbudget uitgehold

Enige achteruitgang ligt ook wel voor de hand, aangezien Nederland zijn wetenschapsbudget van jaar tot jaar uitholt, terwijl diverse andere landen juist meer zijn gaan investeren. Maar voor al te veel gesomber is toch ook geen reden. Dat komt vooral doordat de wetenschappers in Nederland door de bank genomen heel productief zijn.

Geen van de Nederlandse universiteiten mag dan echt top zijn, ze nemen bijna allemaal op vrijwel alle rankings een heel behoorlijke positie in. Alleen Tilburg valt vrijwel volledig buiten de boot. Dat lijkt

1. Tot vorig jaar waren Nijmeegse publicaties onder dertig (!) verschillende namen bekend, zoals die van instituten en de oude naam Katholieke Universiteit Nijmegen, die vaak niet herleidbaar waren tot de Radboud Universiteit.

vooral met het specialistische karakter van de Tilburgse universiteit te maken te hebben en misschien ook iets met de omvang, hoewel de Erasmus Universiteit met bijna even weinig WP wel behoorlijk tot zeer goed scoort.

Hoe dat ook zij, in de breedte doet Nederland het helemaal niet zo slecht:

- In de Sjanghai Ranking heeft Nederland negen universiteiten in de top-200, met Utrecht (50ste) en Leiden (70ste) als uitschieters.
- In de Leiden Ranking staan elf Nederlandse universiteiten tussen plaats 100 en 200, terwijl Rotterdam het nog beter doet: 83ste.
- In de nieuwe Times/TR-index vinden

we tien Nederlandse universiteiten tussen plaats 100 en 200, met Eindhoven als verrassend hoogst geklasseerde (114de). In een landenranking van de Times staat Nederland vijfde, achter de VS, Groot-Brittannië, Duitsland en Canada. Afgezet tegen de bevolkingsomvang doet alleen Canada het beter. Maar de achterblijvende investeringen zetten de hoge positie van Nederland onder druk, zo signaleerde ook de VSNU.

- In de ranglijst van QS (Quacquarelli Symonds), dat zich niet uit het veld heeft laten slaan doordat de Times de samenwerking heeft verbroken en volgens het oude Times-recept een eigen ranking heeft gepubliceerd, heeft Nederland vier

top-100 plaatsen (met de UvA op 56) en staan acht andere tussen 100 en 200.

Europese subtop?

Wie de mondiale positie toch wat mager vindt, kan bedenken dat de ranglijsten sterk gedomineerd worden door Amerikaanse universiteiten (en vooral de Times- en QS-ranglijst ook door Britse). In de Sjanghai Ranking vinden we 54 VS-universiteiten (11 Britse) in de top-100, in de Leiden Ranking zelfs 76 (10 Britse). In de top-100 van Times staan 53 Amerikaanse en 14 Britse universiteiten, in de top-100 van QS zijn dat er respectievelijk 31 en 19.

- In een Europese ranglijst gebaseerd op

Wereldrankings

op een rij:

topposities en

Nederlandse

universiteiten

	Sjanghai Ranking			Leiden Ranking (Crown Indicator)		Times/TR	QS	Times/QS	
	2010 Top-500	2009 Top-500	2008 Top-500	2010 Top-500	2003-2007 Top-250	2010 Top-200	2010 Top-500	2009 Top-620	2008 Top-603
Harvard	1	1	1	6	5	1	2	1	1
California, Berkeley	2	3	3	7	3	8	28	39	36
Stanford	3	2	2	9	4	4	13	16	17
Massachusetts Technology Cambridge	4	5	5	1	1	3	5	9	9
California Technology	5	4	4	42	37	6-7	1	2	3
Princeton	6	6	6	8	7	2	9	10	5
Columbia	7	8	8	4	2	5	10	8	12
Chicago	8	7	7	17	19	18	11	11	10
Oxford	9	9	9	15	8	12	8	7	8
Yale	10	10	10	44	42	6-7	6	5	4
University College London	11	11	11	24	16	10	3	3	2
Imperial College Londen	21	21	22	93	78	22	4	4	7
Santa Barbara	26	26	27	85	60	9	7	5	6
Rockefeller New York	32	35	36	5	6	29	116	106	98
Utrecht	34	32	32	2	-	-	-	-	-
Leiden	50	52	47	133	83	143	83	70	67
Santa Cruz	70	72	76	122	121	124	82	60	64
VU Amsterdam	101-150	101-151	101-151	3	-	68	284	254	235
UvA Amsterdam	101-150	101-151	101-151	113	84	139	171	165	155
Groningen *)	101-150	101-151	101-150	127	88	165	56	49	53
Wageningen	101-150	101-151	152-200	167	127	170	120	138	144
Erasmus Rotterdam	101-150	101-151	152-200	169	123	144	178	155	142
Delft	151-200	152-200	152-200	83	56	159	99	108	126
Radboud Nijmegen	151-200	152-200	152-200	123	86	151	108	83	78
Twente	151-200	152-200	152-200	164	141	-	149	220	221
Maastricht	301-400	303-401	303-401	143	-	185	199	200	200
Eindhoven	301-400	303-401	303-401	176	133	(209)	111	116	111
Tilburg	401-500	402-500	402-500	196	-	114	126	120	128
Tilburg	-	-	-	-	-	-	-	501-600	500-603

*) beste Nederlandse universiteit (59ste) in Global University Ranking 2009 (Rusland)

de Sjanghai Ranking vinden we Utrecht op 11, Leiden op 20, en nog zeven Nederlandse universiteiten bij de eerste 74.

- In de Leiden Ranking is Rotterdam de nummer 14 van Europa en staan nog eens elf Nederlandse universiteiten bij de eerste 61.

- Bij de Times/TR is Eindhoven nummer 32 van Europa en staan er nog negen andere bij de beste 75.

- In de QS vinden we twaalf Nederlandse universiteiten tussen plaats 17 (UvA) en plaats 89 (Twente) van de Europese universiteiten.

Er wordt wel gepleit om hier "topuniversiteiten" te creëren door kwaliteit te

concentreren, maar is dat echt ergens goed voor, behalve om te kunnen pronken met een hoge klassering is een discutabele ranglijst? Het is de Champions League niet! En gezien de tendens in de overheidsmiddelen voor de Nederlandse wetenschap zouden Nederlandse universiteiten zelfs dan weleens eerder op Feyenoord dan op Barcelona kunnen gaan lijken...

Allemaal top!

Maar toch nog maar eens een positieve noot. Heel prettig, al was het maar vanuit marketing-oogpunt, is dat er zo veel verschillende ranglijsten zijn. Ook rankings per veld bijvoorbeeld. De Sjanghai

Ranking onderscheidt vijf specifieke vakgebieden ("subjects") en vijf bredere velden ("fields"). De Times geeft top-50's voor zes "subjects", met in twee daarvan Nederlandse universiteiten. Daarnaast zijn er nog de beoordelingen door studenten enerzijds en hoogleraren en UHD's anderzijds in Elsevier van opleidingen in Nederland. Heel wat Nederlandse universiteiten kunnen zich er daardoor op beroemen de beste van het land te zijn. De vraag is dan ook niet: Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, welke universiteit is de beste van 't land? De vraag is: wat is *niet* de beste universiteit van Nederland? Die vraag kan bijna eenduidig worden beantwoord, want Maastricht staat op

Europese rankings

op een rij: topposities en Nederlandse universiteiten

	Sjanghai			Leiden		Times/TR	QS	Times/QS	
	2010	2009	2008	2010	2003-07	2010	2010	2009	2008
Cambridge	1	1	1	5	1	1	1	1	1
Oxford	2	2	2	6	4	2	3	3-4	2
University College London	3	3	3	18	11	5	2	2	4
Technologie Zürich	4	4	4	4	3	4	5	5-6	7
Imperial College Londen	5	5	5	15	7	3	4	3-4	3
Pierre et Marie Curie	6	6	7	75	51	47-48	48	46	58
Kopenhagen	7	8	8	38	31	70	13	15	12
Karolinska Institute Stockholm	8	10	11	37	27	9-10	-	-	-
Manchester	9	7	6	48	34	21	9	8	9
Sud, Parijs 11	10	9	10	58	41	-	101	97	112
Utrecht	11	11	9	34	12	50	32	25-26	20
Edinburgh	14	12	13	10	8	7	7	5-6	6
King's College Londen	16-17	18-19	25	42	30	15	6	7	5
Bristol	18-19	16	16	25	22	13	8	10	10
Leiden	20	21-22	23	28	36	37-39	31	19	18
ENS, Parijs	21	20	22	-	-	8	11	9	8
Göttingen	30-31	29	29	60	84	9-10	76	79	67
Polytechnique Lausanne	34-56	33-58	35-58	1	2	11	10	12	14
UvA Amsterdam	34-56	33-58	35-58	31	17	60-61	17	14	15
Groningen	34-56	33-58	35-58	54	39	65	49	56	56
Sussex	34-56	33-58	35-58	2	-	16	68	68	46
VU Amsterdam	34-56	33-58	35-58	24	13	46	74	67	61-62
Wageningen	34-56	33-58	59-79	56	37	51	78	61-62	55
Durham	57-74	59-79	59-79	3	-	19	37	41	43
Erasmus Rotterdam	57-74	59-79	59-79	14	5	59	41	42-44	44
Delft	57-74	59-79	59-79	29	15	55	44	31	27-28
Radboud Nijmegen	57-74	59-79	59-79	51	52	ca. 85ste	65	98	93
Trinity College Dublin	75-123	80-125	80-124	8	-	14	15	13	13
Lausanne	75-123	80-125	80-124	9	9	44	67	69-70	64
Polytechnique, ParisTech	75-123	80-125	80-124	-	-	6	15	13	13
Hygiene and Tropical Medicine, Londen	124-168	201-302	201-302	7	-	-	-	-	-
Maastricht	124-168	126-170	125-168	61	44	ca. 85ste	45	45	40
Twente	124-168	126-170	125-168	41	-	75	89	85	82-83
Eindhoven	169-204	171-208	169-210	23	-	32	54	47	45

Clinical Medicine and Pharmacy

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		San Francisco
3		Johns Hopkins, Baltimore
4		Washington
5		Columbia
9-10	1	Karolinska Institute Stockholm
13	2	Oxford
14	3	Cambridge
23	4	Imperial College Londen
27	5	King's College Londen
30	6	Nottingham
36	7	Leiden
38	8	Zürich
40	9	München
46	10	Basel
47	11	UvA Amsterdam
51-75	13-22	Erasmus Rotterdam
51-75	13-22	VU Amsterdam

Social Sciences

Wereld-ranking	Europese ranking	
		1 Harvard
		2 Chicago
		3 Stanford
		4 Columbia
		5 California, Berkeley
		6 Massachusetts Technology
		7 Princeton
		8 Yale
		9 Pennsylvania
		10 Michigan - Ann Arbor
15	1	Cambridge
16	2	Oxford
24	3	Economics and Political Science Londen
42	4	Warwick
52-75	5-9	Erasmus Rotterdam
52-75	5-9	University College London
52-75	5-9	UvA Amsterdam
52-75	5-9	Nottingham
52-75	5-9	Zürich
76-100	10-16	VU Amsterdam

geen enkele lijst bijzonder hoog. Deze universiteit kan zich misschien troosten met de gedachte dat het de meest internationale universiteit van Nederland is. Ook de Vrije Universiteit kan zich niet op eerste plaatsen beroemen, maar de VU heeft wel diverse hoge noteringen. Verder vinden we in de internationale rankings zoals gezegd Tilburg niet terug.

Maar er is een uitzondering: in de specifieke Sjanghai Ranking voor Economics / Business neemt Tilburg de gedeelde 51ste t/m 77ste plaats in, samen met o.a. de Erasmus Universiteit en de UvA. Tilburg heeft bovendien goede beoordelingen van hoogleraren en UHD's in Elsevier, met name op het gebied van Economie en Recht, waardoor Tilburg doorgaat voor

beste specialistische universiteit van Nederland.

Al met al kunnen elf universiteiten pronken met een (relatieve) toppositie in Nederland:

- **Utrecht:** nr. 1 in de Sjanghai Ranking, nr. 1 in de Sjanghai Rankings voor Natural Sciences and Mathematics, alsmede voor Mathematics, Chemistry en (gedeeld) Physics afzonderlijk, beste algemene universiteit en meeste eerste plaatsen bij hoogleraren/UHD's in Elsevier
- **Rotterdam:** nr. 1 in de Leiden Ranking, gedeeld eerste bij Social Sciences en bij Economics / Business in de Sjanghai Rankings
- **Eindhoven:** nr. 1 in de Times/TR-index, gedeeld eerste bij Computer Science in de Sjanghai Ranking, gedeeld eerste bij Natuur en Techniek bij studenten in Elsevier
- **Universiteit van Amsterdam:** nr. 1 in de QS-ranking, gedeeld eerste bij Social Sciences, Computer Science en Economics / Business in de Sjanghai Rankings
- **Groningen:** nr. 1 in de Global University Ranking 2009 (een Russische ranking; de GUR 2010 was bij het ter perse gaan van deze VAWO Visie nog niet gepubliceerd)
- **Leiden:** nr. 1 bij Clinical Medicine and Pharmacy en gedeeld eerste bij Physics in de Sjanghai Rankings, nr. 1 bij Arts and

Onderlinge posities Nederlandse universiteiten 2010

	Rangorde omvang WP ¹	Sjanghai	Leiden	Times/TR	QS
Utrecht	1	1	6	4	3
Leiden	8	2	3	2	2
VU Amsterdam	4	3-6	2	3	10
UvA Amsterdam	3	3-6	5	8	1
Groningen	5	3-6	9	9	7
Wageningen	11	3-6	10	5	11
Erasmus Rotterdam	12	7-9	1	7	4
Delft	2	7-9	4	6	5
Radboud Nijmegen	10	7-9	8	11-12	9
Twente	9	10-11	7	10	12
Maastricht	6	10-11	11	11-12	6
Eindhoven	7	12	12	1	8
Tilburg	13	13	13	13	13

1) WOPI-gegevens per 31 december 2009, incl. promovendi

Natural Sciences and Mathematics

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		California, Berkeley
3	1	Cambridge
4		Princeton
5		California Technology
6		Massachusetts Technology
7		Stanford
8		Tokio
9	2	Technologie Zürich
10		Columbia
11	3	Oxford
20	4	Sud, Parijs 11
24	5	Imperial College Londen
28	6	Pierre et Marie Curie
37	7	Technische Universiteit München
38	8	Utrecht
40	9	Manchester
42	10	ENS, Parijs

Engineering/Technology and Computer Sciences

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Massachusetts Technology
2		Stanford
3		California, Berkeley
4		Illinois, Urbana-Champaign
5		Georgia Technology
6		Texas, Austin
7		Michigan - Ann Arbor
8		Carnegie Mellon
9		Pennsylvania State
10		Southern California
16	1	Cambridge
20	2	Technologie Lausanne
30	3	Imperial College Londen
33	4	Manchester
43	5	Technologie Zürich
76-100	13-19	Delft
76-100	13-19	Twente

Life and Agriculture Sciences

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		San Francisco
3		Massachusetts Technology
4		Washington
5		Stanford
6	1	Cambridge
7		Texas, Southwestern Med. Center Dallas
8	2	Oxford
9		Yale
10		Columbia
17	3	Karolinska Institute Stockholm
20	4	University College London
30	5	Zürich
36	6	Wageningen
37	7	Basel
38	8	Edinburgh
76-100	20-31	Utrecht
76-100	20-31	VU Amsterdam

Humanities in de Times/TR-index

- **Tilburg:** nr. 1 specialistische universiteit bij hoogleraren/UHD's in Elsevier, gedeeld eerste in de Sjanghai Ranking voor Economics / Business
- **Delft:** nr. 1 technische universiteit bij hoogleraren/UHD's in Elsevier, nr. 1 bij Engineering & Technology in de Times/TR-index, gedeeld eerste bij Engineering/Technology and Computer Sciences in Sjanghai Ranking
- **Twente:** gedeeld eerste bij Engineering/Technology and Computer Sciences in Sjanghai Ranking; gedeeld eerste bij Natuur en Techniek bij studenten in Elsevier
- **Wageningen:** nr. 1 bij Life and Agriculture Sciences in Sjanghai Ranking
- **Nijmegen:** verreweg de meeste eerste plaatsen (14, waarvan sommige gedeeld) bij dertig door Elsevier/studenten beoordeelde bacheloropleidingen.

Korrels zout

Dit gezegd zijnde, is het tijd voor flinke korrels zout. In de eerste plaats zijn de internationale rankings voornamelijk op het onderzoek gebaseerd. Bij Elsevier telt het onderwijs wel uitdrukkelijk mee. Ruim 140.000 studenten beoordeelden hun opleiding op 25 punten, van faciliteiten en organisatie tot werkvormen en de

bekwaamheid en inzet van de docenten. De 2450 geënquêteerde hoogleraren en UHD's gaven algemene oordelen over de bachelorprogramma's en de masterprogramma's, en daarnaast over de docenten en de publicaties. Een snuffe zout is ook hierbij wel gepast. Zo beoordelen bachelorstudenten communicatiewetenschap in Wageningen hun opleiding met een 7,7 als top, maar zetten de hoogleraren en UHD's Wageningen bij communicatiewetenschap onderaan...

In de internationale rankings is onderwijs een ondergeschoven kindje. De Leiden Ranking is expliciet alleen op onderzoekprestaties gebaseerd. De Times/TR-index en de QS-ranking zijn voor een belangrijk deel op het oordeel van wetenschappers en universiteitsbestuurders gebaseerd. Daar kán mede een oordeel over het onderwijs in zitten, maar dat is niet expliciet het geval. Verder is de staf/studenten-ratio hier een criterium, maar dat is ook niet meer dan een indicatie voor de onderwijskwaliteit, die bovendien een betrekkelijk gering gewicht heeft in de totaalscore van een instelling. In de Sjanghai-ranglijsten telt het onderwijs evenmin expliciet mee. Er worden punten gegeven voor medewerkers in de staf en afgestudeerden met Nobelprijzen en Field Awards. Ook dit is natuurlijk

hooguit een zeer indirecte maat voor het onderwijsniveau. Zoals één zwaluw nog geen zomer maakt, zegt één topper in de wetenschappelijke staf niets over het gemiddelde niveau. En zouden die afgestudeerden hun prijzen echt aan het onderwijs op de betreffende universiteit te danken hebben of ligt dat toch meer aan hun eigen bijzondere talent?

Hemd en rok

Niet alleen zeggen de internationale ranking weinig tot niets over het onderwijs, ook de wijze waarop de onderzoeksprestaties worden gemeten, is voor veel kritiek vatbaar.

De index van Quacquarelli Symonds is voor de helft gebaseerd op de beoordeling van wetenschappers en universiteitsbestuurders. Sterker: vooral van Britse wetenschappers en bestuurders. En, *lo and behold*, we vinden hier dan ook liefst vier Engelse universiteiten in de top-7, met Cambridge (dat Harvard voorbij is gegaan), op 1. Ook verder scoren veel Britse universiteiten hoog. Het hemd is nader dan de rok. En de rok is toch ook weer nader dan de jas: West-Europese universiteiten komen er bij QS ook opvallend goed af. Een soort Songfestival-effect, dus.

Voor de nieuwe Times Index ging Thomson

Reuters te rade bij een representatiever mondiaal gezelschap. En hun mening telt ook wat minder zwaar mee, namelijk voor een derde in plaats van de helft. Objectievere maatstaven als aantal publicaties, impact, aantallen promoties en de staf/studenten-ratio tellen nu wat zwaarder. Dat Britse en West-Europese universiteiten flink zijn gezakt ten opzichte van de oude Times/QS-index hoeft dus ook Poppema niet te verbazen. Ook de nieuwe Times-methode blijft trouwens zeer aanvechtbaar. Waarop is het oordeel van een wetenschapper van pakweg de University of Adelaide over het niveau van de TU Delft gebaseerd, en omgekeerd? Hier telt reputatie meer dan het actuele niveau van een instelling.

Weegmethode

Bij zwaarwegende factoren als publicaties en impact blijft het een probleem om disciplines en subdisciplines met vaak zeer uiteenlopende publicatietradities met elkaar te vergelijken. Voor de nieuwe Times Index wordt een weegmethode gehanteerd die soms zelfs heel vreemde uitkomsten oplevert, zo erkent ook de verantwoordelijke adjunct-hoofdredacteur van Times Higher Education, Phil Baty. Zo worden universiteiten met kleine faculteiten natuurwetenschappen en geneeskunde – richtingen waarin veel wordt gepubliceerd – daarvoor gecompenseerd. In bepaalde gevallen levert dat extreme scores op. Baty noemt zelf als voorbeelden de Bilkent Universiteit (Ankara, Turkije) en de universiteit van Alexandrië (Egypte), die 112de en 147ste op de ranglijst staan. In de Times/QS-index van 2009 stond Bilkent 360ste en kwam Alexandrië niet voor. Nu heeft Alexandrië een citatiescore die hoger is dan die van Harvard! (Times/TR gaat voor dit soort effecten een correctie doorvoeren, wat overigens meteen inhoudt dat de index van volgend jaar weer niet goed met die van dit jaar te vergelijken zal zijn...)

Ook de Sjanghai Ranking en de Leiden Ranking kampen met dit probleem. De Sjanghai Ranking kent maar één, zeer grove weging: de scores voor de sociale wetenschappen worden dubbel geteld. De Leiden Ranking is meer gesophisticieerd. Hierbij wordt meer rekening gehouden met de verschillen in publicatietradities en -mogelijkheden en in citatiecultuur tussen vakgebieden en ook binnen vakgebieden. Een belangrijke factor is dat de voertaal voor nagenoeg alle hoog gewaardeerde tijdschriften Engels is. Dit heeft veel invloed op wat mogelijk is (en is in het voordeel van Angelsaksische onderzoekers, c.q. universiteiten).

Grenzen

Maar hoe trek je de grenzen tussen (sub) disciplines? En hoe weeg je vervolgens de wetenschappelijke tijdschriften waarin wordt gepubliceerd? Eén en hetzelfde tijdschrift kan in de ene (sub)discipline gezaghebbender zijn dan in de andere. Het Centrum voor Wetenschap- en Technologie Studies (CWTS), dat de Leiden

Ranking opstelt, berekent volgens eenzelfde systematiek ook de prestaties van individuele wetenschappers bij bepaalde instellingen. Daarbij blijkt dat soms zelfs de best presterende onderzoekers in een bepaalde subdiscipline van een vakgebied slechter scoren dan het gemiddelde van het overkoepelende vakgebied. Dit illustreert dat ook de methode van het CWTS niet zonder gebreken is. Binnen een subdiscipline zouden onderzoeksprestaties afgezet moeten worden tegen die van collega's in dezelfde subdiscipline elders. Daarnaast is op de Leiden Ranking de methodologische kritiek geleverd dat de gewogen waarde van publicaties en citaties onjuist wordt doorberekend in de eindscore.

De ranking heeft verder het nadeel dat de uitslag van dit jaar, gebaseerd op publicaties in de periode 2004-2008 en citaties in de periode 2004-2009, niet vergelijkbaar is met de vorige meting (periode 2003-2007), omdat nu veel meer universiteiten zijn beoordeeld. Dat de Nederlandse universiteiten bijna allemaal fors gezakt

Sjanghai Rankings "Subjects" (top-100)

Physics

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		Massachusetts Technology
3		California Technology
4		Princeton
5		California, Berkeley
6		Stanford
7		Tokio
8	1	Cambridge
9		Chicago
10		Cornell
14	2	Imperial College Londen
18	3	Sud, Parijs 11
19	4	Technologie Zürich
25	5	München
27	6	Oxford
29	7	ENS, Parijs
38-39	8-9	Manchester
38-39	8-9	University College London
41	10	Heidelberg
51-75	13-22	Leiden
51-75	13-22	Utrecht
76-100	23-34	UvA Amsterdam

Economics / Business

Wereld-ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		Chicago
3		Massachusetts Technology
4		Stanford
5		Columbia
6		California, Berkeley
7		Princeton
8		Pennsylvania
9		Yale
10		New York
16	1	Cambridge
18	2	Economics and Political Science Londen
21	3	Oxford
34	4	Warwick
51-77	5-13	Kath. Univ. Leuven
51-77	5-13	Erasmus Rotterdam
51-77	5-13	London Business School
51-77	5-13	Stockholm School of Economics
51-77	5-13	University College London
51-77	5-13	Nottingham
51-77	5-13	Tilburg
51-77	5-13	Zürich
78-100	14-17	VU Amsterdam

zijn op de ranglijst, zegt daarom niets. De Sjanghai Ranking heeft in ieder geval het voordeel consistent te zijn: er wordt steeds hetzelfde op dezelfde wijze geme- ten. Deze index vertoont over de jaren heen dan ook weinig schommelingen. Dat geldt ook voor de Nederlandse universi- teiten (alleen Wageningen maakte van 2008 op 2009 een sprong voorwaarts).

Toch heeft ook deze ranking zijn eigen- aardigheden. Nobelprijzen en Field Awards van afgestudeerden en stafleden tellen zoals al aangegeven zwaar mee, maar wat meer is: die van afgestudeerden tellen zelfs nog mee al ze honderd jaar geleden zijn behaald. Weliswaar gewogen: prijzen uit het laatste decennium tellen voor 100%, die van het decennium ervoor voor 90%, enzovoort.

Zoals in alle genoemde rankings zijn ook in de Sjanghai Ranking grote, brede universiteiten in het voordeel. De gemid- delde prestaties (publicaties en citaties) per lid van de wetenschappelijke staf zijn wel een factor, maar deze bepalen slechts 10% van de score.

CHE Excellence ranking

Tot slot wijzen we nog op de CHE Excellence Ranking met gegevens over 2000 onderzoeksgroepen uit negentien Europese landen, opgesteld door het Duitse *Centrum für Hochschulentwicklung*

Times/TR-index "Subjects" (top-50)

Engineering & Technology

Wereld- ranking	Europese ranking	
1		California Technology
2		Massachusetts Technology
3		Stanford
4		Princeton
5		California, Berkeley
6	1	Cambridge
7	2	Technologie Zürich
8	3	Oxford
9	4	Imperial College Londen
10		Georgia Technology
22	5	Polytechnique, ParisTech
23	6	Polytechnique Lausanne
33	7	Delft

Arts and Humanities

Wereld- ranking	Europese ranking	
1		Harvard
2		Stanford
3		Princeton
4		Chicago
5	1	Oxford
6-7		Columbia
6-7	2	Cambridge
8		California, Berkeley
9		Yale
10	3	University College London
16	4	Edinburgh
20	5	St. Andrews
26	6	Economics and Political Science Londen
29	7	Manchester
31	8	Lancaster
34-35	9-10	Leiden
39	13	UvA Amsterdam

en gebaseerd op de Leiden Ranking per vakgebied. Deze ranking wint aan repu- tatie. Dat hierin vakgebieden afzonderlijk worden beoordeeld, is een voordeel. Maar er is slechts een selecte groep van instel- lingen onderzocht, er is ook nog maar een beperkt aantal vakgebieden onderzocht, die vakgebieden zijn breed gekozen waar-

door het niveau van subdisciplines buiten beeld blijft, en de beoordeling is grof: er wordt al dan niet een ster gegeven op acht dimensies.

Moraal van dit verhaal: het is best leuk om met dit soort cijfers te spelen, maar ze zijn niet geschikt om er een beleid op te funderen. (AvD)

Chemistry

Wereld- ranking	Europese ranking	
1		California, Berkeley
2		Harvard
3	1	Cambridge
4		Stanford
5	2	Technologie Zürich
6		California Technology
7		Kyoto
8		Massachusetts Technology
9	3	Oxford
10		Northwestern
13	4	Techn. Univ. München
14	5	Straatsburg
30	6	Imperial College Londen
37	7	Würzburg
41	8	Technologie Lausanne
43	9	Utrecht
51-75	13-23	Groningen
51-75	13-23	VU Amsterdam
76-100	24-31	Twente

Mathematics

Wereld- ranking	Europese ranking	
1		Princeton
2		California, Berkeley
3		Harvard
4		Stanford
5	1	Cambridge
6	2	Pierre et Marie Curie
7	3	Oxford
8		Massachusetts Technology
9	4	Sud, Parijs 11
10	5	California, Los Angeles
22	6	Lomosonov Moskou
32	7	Bonn
34	8	Dauphine, Parijs 9
37	9	Technologie Zürich
39	10	Warwick
51-76	14-22	Utrecht

Computer Science

Wereld- ranking	Europese ranking	
1		Stanford
2		Massachusetts Technology
3		California, Berkeley
4		Princeton
5		Carnegie Mellon
6		Cornell
7		Southern California
8		Texas, Austin
9		Harvard
10		Toronto
17	1	Oxford
24	2	Technologie Zürich
30	3	Cambridge
42-43	4	Manchester
47	5	Gent
48	6	Oslo
52-75	7-12	Eindhoven
52-75	7-12	UvA Amsterdam
76-100	13-18	Utrecht

Penningmeester positief gestemd

De ALV van 1 juni

Penningmeester Wim van Horssen is positief over de financiële situatie van de VAWO. Dat bleek op de Algemene Ledenvergadering van 1 juni jl.

Na enkele jaren van tekorten laat de Jaarrekening 2009 een flink positief exploitatieresultaat zien, zo kon Van Horssen de vergadering melden. De belangrijkste reden is de reorganisatie van het bureau, waar beleidsmedewerker Rachel van Wijngaarden vertrok. Ook waren er incidentele meevallers. Van Horssen zei te verwachten dat er de eerstkomende jaren ongeveer quitte zal kunnen worden gespeeld. Over enkele jaren zal er naar verwachting wat meer financiële ruimte ontstaan door pensioenering van enkele medewerkers die nu, vooral vanwege hoge pensioenlasten, relatief duur zijn.

De vergadering nam het bestuursvoorstel over om de contributies in 2011 met circa 1,5% te laten stijgen (die voor postactieven met 1 euro).

Lokaal Overleg

Met een cadeautje werden Loes van der Valk (EUR) en Ger Lanjouw (RUG) bedankt voor hun inzet in het Lokaal

Overleg. Voor hen zijn opvolgers gevonden, maar vaak is zoiets geen eenvoudige opgave, zo werd besproken. Onder andere de tijd die het werk kost bij een al hoge werkdruk, onbekendheid met het werk, en het gegeven dat het mensen soms lang wordt nagedragen als ze zich inzetten voor de medezeggenschap, kunnen daar redenen van zijn. De vertegenwoordiging in het Lokaal Overleg is een punt dat de komende tijd bijzondere aandacht vergt, zo concludeerde de vergadering.

Nadat de stand van zaken in de onderhandelingen over de CAO Nederlandse Universiteiten waren besproken (inmiddels zijn er al vele nieuwe verwickelingen geweest, die elders in deze VAWO Visie aan de orde komen, red.), gaf vicevoorzitter Bart Kipp een uiteenzetting over de stand van de discussie over de toekomst van de CMHF, koepelorganisatie van de VAWO, en de relatie van de CMHF met de MHP, waarbij de CMHF op haar beurt is aangesloten.

Pensioenakkoord

Aanluitend belichtte Kipp het akkoord van werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers in de Stichting van de Arbeid over een 'toekomstbestendig' pensioenstelsel. Het akkoord, dat inmiddels door de achterbannen werd goedgekeurd en door het nieuwe kabinet is omarmd (overigens met slagen om de arm, red.) geeft onder andere een antwoord op het

probleem van de financiële consequenties van de snel stijgende gemiddelde levensverwachting. Zonder maatregelen zou de toch al hoge pensioenpremiëdruk verder moeten stijgen.

Krachtens het akkoord zal elke vijf jaar zal op grond van de gemiddelde levensverwachting worden bepaald wat tien jaar later de standaard AOW- en pensioenleeftijd zal zijn. Nu wordt bepaald dat die leeftijd per 2020 op 66 jaar wordt gebracht. In 2015 wordt bepaald wat er in 2025 met die leeftijd gaat gebeuren, enzovoort. Individueel wordt het mogelijk die leeftijd te flexibiliseren tegen een korting op, respectievelijk verhoging van de AOW met 6,7% per jaar. Voorwaarde daarbij is dat AOW en pensioen samen niet onder het sociaal minimum komen.

Besluitenlijst:

1. De besluitenlijst van de 75ste Algemene Ledenvergadering van 12 november 2009 wordt goedgekeurd.
2. De besluitenlijst van de 76ste Algemene Ledenvergadering van 13 april 2010 wordt goedgekeurd.
3. De Jaarrekening 2009 wordt goedgekeurd. Het bestuur wordt decharge verleend voor het gevoerde beleid.
4. De contributies voor leden in actieve dienst worden in 2011 met circa 1,5% verhoogd (1 tot 3 euro, afhankelijk van de contributiecategorie), die voor postactieven met € 1,-.

Nieuwe regels aanspraken sociale zekerheid voor inwoners van EU-landen

Aanspraken WW-uitkering en werken in het buitenland

De nieuwe Europese verordening (EG) nr. 883/2004 bepaalt dat de periode waarin een werknemer in een ander EU-land heeft gewerkt, ook meetelt voor zijn aanspraken op een werkloosheidsuitkering van het land waarin hij is gaan wonen. Wetenschappers verliezen dus niet meer hun aanspraken op een WW-uitkering, wanneer zij een paar jaar in een ander EU-land gaan werken. De jaren die men voorafgaande aan de werkloosheid in een ander EU-land heeft gewerkt, tellen mee voor de aanspraken

op een WW-uitkering wanneer men weer in Nederland is gaan wonen en vervolgens werkloos wordt.

Sociale zekerheid voor grensarbeiders

Op grond van deze verordening zijn grensarbeiders voortz sociaal verzekerd in het land waarin zij voor minimaal 25% het werk verrichten. Alle medewerkers die bij Nederlandse universiteiten voor minimaal 25% werken, maar in België of Duitsland (gaan) wonen, zijn voortaan in Nederland verzekerd voor de WW, WIA, AOW et cetera. Er geldt nog wel een overgangsregeling

van tien jaar, waarin men verzekerd blijft in het land waarin men nu woont, maar men kan verzoeken om eerder onder het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel te mogen vallen.

Wettelijke regelingen

De verordening is alleen van toepassing op de wettelijke sociale zekerheid, maar niet op de bovenwettelijke regelingen van de universiteiten.

Voor vragen kunt u contact opnemen met het VAWO-bureau: (030) 2316742 of info@vawo.nl

Verbazing in ledenvergadering over afschieten cao-akkoord door VSNU

De ALV van 8 november

In de Algemene Ledenvergadering van de VAWO van 8 november jl. is met verbazing gereageerd op het VSNU-besluit om akkoord over verlenging van de CAO-NU alsnog af te wijzen.

Voor wat de VAWO zelf betreft, kon de 78ste ledenvergadering constateren dat de vereniging zich in rustig vaarwater bevindt. Naar verwachting zal na 2009 ook 2010 met een batig saldo kunnen worden afgesloten. De voor 2011 voorgestelde, sluitende begroting werd aangenomen. Er is een voorziening in opgenomen voor de ontwikkeling van een Engelstalige VAWO-website, waarmee het groeiende aantal niet-Nederlandstalige werknemers in de wetenschap, c.q. onder de leden en de potentiële leden, kan worden geïnformeerd.

De ledenvergadering herkoos penningmeester Wim van Horssen in het bestuur en benoemde Roel van der Voort en Dick Hermans in de kascommissie.

Balans

Het voorstel om in het Huishoudelijk Reglement een artikel op te nemen ter regeling van de vertegenwoordiging in Lokale Overleggen werd met enkele redactionele wijzigingen aangenomen. Vanwege het ontbreken van het vergaderquorum zal dit besluit door de volgende Algemene Ledenvergadering moeten worden bekrachtigd.

Het artikel stelt grenzen aan de duur van deelname van een lid aan een Lokaal Overleg, zij het met ontsnappingsmogelijkheden. Dit deel van het artikel heeft vooral tot doel om de vereniging ertoe te brengen zich meer bezig te houden met haar vertegenwoordigingen in Lokale Overleggen. In de huidige praktijk ontbreekt het veelal aan een balans tussen twee wenselijkheden: behoud van kennis

en ervaring enerzijds, en doorstroming en een goede mix van generaties anderzijds.

Cao's

Na de interne VAWO-aangelegenheden boog de vergadering zich over de perikelen rond cao's en pensioenen.

Hoewel er wel begrip is voor de financiële beperkingen bij de universiteiten door zowel 'oude' als 'nieuwe' bezuinigingen door de overheid, heerste er in de vergadering vooral verbazing over het besluit van het algemeen bestuur van de VSNU van eind oktober om het door haar eigen onderhandelaars bereikte cao-akkoord te torpederen. Vastgesteld werd dat een aantal universiteiten al 1% extra voor arbeidsvoorwaarden hadden begroot. Bovendien is er sowieso ruimte doordat jaarlijks gemiddeld minimaal 2,5% van het personeel door pensionering afvloeit, waarvoor geen of goedkopere krachten in de plaats komen. Door de vergrijzing in het WO (tussen 2005 en 2009 steeg het aantal 60-plussers onder hoogleraren en UHD's bijvoorbeeld van 13 tot 18%) is en wordt dat percentage zelfs hoger. En ten slotte zouden de universiteiten ook voor minder, of minder prestigieuze, nieuwbouw kunnen kiezen, ten bate van hun medewerkers.

De cao voor de onderzoekinstellingen, die per 1 juli 2010 afliep, is eveneens inzet van onderhandelingen. Deze zijn inmiddels opgeschort, omdat een akkoord over de loonparagraaf vooralsnog buiten bereik lijkt.

De cao voor de UMC's loopt nog door tot maart 2011. Er wordt inmiddels al wel gewerkt aan de inzet van de werknemersorganisaties voor een nieuwe cao.

Pensioenen

De vergadering discussieerde vervolgens over de problemen bij vele pensioenfondsen en in het bijzonder over die bij het ABP. De huidige problemen en worden vooral veroorzaakt door de hogere levensverwachting waardoor de uitkeringsduur van pensioenen stijgt, en de huidige lage stand van de rente waardoor het rendement op het vermogen van de

fondsen laag wordt becijferd. Bij beide factoren werden in de vergadering vraagtekens geplaatst.

Reorganisaties

Ten slotte kwamen in de ledenvergadering een aantal kwesties aan de orde die lokaal bij instellingen spelen. Met name werd bezorgdheid uitgesproken over een aantal reorganisaties, over de toename van uitzendconstructies bij universiteiten, over ICT-bezuinigingen en falende ICT-helpdesks, hoewel er op het laatste punt bij een aantal universiteiten ook heel goede ervaringen zijn.

Bij een van de universiteiten heeft de arbeidsinspectie uit een onderzoek geconcludeerd dat de werkdruk veel te hoog is. Nagegaan zal worden of het rapport van de inspectie aangrijpingspunten biedt om ook elders de hoge werkdruk aan te pakken.

Besluitenlijst:

1. Verslag en besluitenlijst 77ste Algemene Ledenvergadering d.d. 1 juni 2010 (stuk 1015) worden goedgekeurd.
2. Penningmeester dr. ir. W.T. van Horssen wordt voor twee jaar herbenoemd.
3. De Begroting 2011 (stuk 1020) wordt goedgekeurd.
4. Drs. R.C.W. van der Voort en drs. B.M.J. Hermans worden benoemd in de kascommissie.
5. In het Huishoudelijk Reglement wordt het voorgestelde artikel over de VAWO/CMHF-vertegenwoordiging in Lokale Overleggen (stuk 1021) ingevoegd, met de volgende wijzigingen:
  - omdat formeel de CMHF als cao-partner in de Lokale Overleggen zitting heeft, wordt in lid 1 "vast te stellen" gewijzigd in "voor te stellen"
  - het voorgestelde lid 3 wordt gesplitst
  - "dwingende redenen" in het nieuwe lid 4 en lid 5 wordt "redenen".*Wegens het ontbreken van het quorum dient dit besluit te worden bevestigd door de volgende Algemene Ledenvergadering.*

VAKBOND VOOR DE WETENSCHAP

De Haag 9, 3993 AV Houten
(030) 231 6742
info@vawo.nl; www.vawo.nl
fax: (030) 234 1685
girekening: 1310307 t.n.v. VAWO,
Houten

Bestuur

- mw. prof. dr. H. de Hoop (voorzitter)
- dr. J.B.A.Kipp (vice-voorzitter, speciaal belast met de belangenbehartiging bij de universitair medische centra)
- dr. ir. W.T. van Horssen (penningmeester)
- mw. dr. M.L.A. Jongsma (secretaris)
- dr. B. Hollebrandse (Landelijk Postdoc-en Promovendiplatform)
- dr. H.A.M. Geerts

Bureau

Directeur
- mw. mr. J.L. Waayenberg

LEDENADMINISTRATIE

De Haag 9, 3993 AV Houten
(030) 231 6742; bureau@vawo.nl

Juridisch stafmedewerker
- mr. D.O. Pechler
Chef de bureau
- Arie van Dalen

Informatie collectieve verzekeringen

OHRA: (026) 400 4040, met vermelding van CMHF/VAWO-relatienummer 756
Zilveren Kruis: 0900-8435
Kröller (Meeüs): 070-3422400, info@kroller.nl, www.kroller.nl (gebruikersnaam: VAWO, wachtwoord: Welkom)

De VAWO is de vakorganisatie voor personeel van universiteiten en onderzoekinstellingen en wetenschappers bij universitair medische centra. Naast het reguliere vakbondswerk (collectieve belangenbehartiging, werken aan carrièreperspectieven, juridisch advies) houdt de VAWO zich bezig met kwaliteitsverbetering in het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Daartoe levert de VAWO gevraagd en ongevraagd adviezen voor landelijk beleid.

De VAWO wordt bestuurd door mensen werkzaam in het wetenschapsveld. Het VAWO-bureau heeft eigen juristen in dienst voor gratis individuele belangenbehartiging, voor het geval een VAWO-lid onverhoopt rechtspositionele problemen ondervindt.

Contributies

Het lidmaatschap kan ieder gewenst moment ingaan en eindigt per 31 december van het jaar waarin het wordt opgezegd. Ook overgang naar de postactieve status wordt aan het eind van het jaar geëffectueerd.

De contributie is gerelateerd aan het bruto maandsalaris. Wie een incassomachtiging afgeeft, krijgt € 4,- korting op onderstaande jaarcontributies (postactieven € 3,-).

Contributies 2011:

<i>bruto maandsalaris</i>	<i>contributie per jaar</i>	<i>per maand (alleen bij automatische incasso)</i>
tot € 1.800,-	€ 65,-	€ 5,25
tot € 2.500,-, bij vaste aanstelling	€ 127,-	€ 10,40
tot € 2.500,-, bij tijdelijke aanstelling	€ 95,-	€ 7,75
tot € 4.000,-, bij vaste aanstelling	€ 178,-	€ 14,65
tot € 4.000,-, bij tijdelijke aanstelling	€ 133,-	€ 10,90
boven € 4.000,-	€ 216,-	€ 17,85

Postactieve leden incl. VAWO Visie € 40,-
Postactieve leden excl. VAWO Visie € 35,-
Postactieve leden zijn diegenen die door pensionering, FPU, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid niet meer in actieve dienst zijn.

Contactpersonen afdelingen

- Universitaire medische centra*
  - dr. E. de Heer (LUMC)
(071) 526 6623, e.de_heer@lumc.nl
- Amsterdam*
  - mw. dr. A. Hakkenberg (UvA),
06-2479 8817, vawo@uva.nl
  - dr. W.J. van der Laarse (VU/VUmc)
(020) 444 8115,
wj.vanderlaarse@vumc.nl
- Delft*
  - dr. ir. W.T. van Horssen,
(015) 278 3524, w.t.vanhorssen@ewi.tudelft.nl
- Eindhoven*
  - mw. J.A. van Alphen
(040) 247 4093, j.v.alphen@tue.nl
- Groningen*
  - drs. M. van Es, 06-23142928,
(050) 363 5809, m.van.es@rug.nl
- Theologische Universiteit Kampen*
  - dr. J.W. Wesselius,
(038) 337 1662, jwwesselius@pthu.nl
- Leiden*
  - dr. E. de Heer,
(071) 526 6623, e.de_heer@lumc.nl
- Maastricht*
  - dr. P.M. Frederik,
(043) 388 1281,
peter.frederik@elmi.unimaas.nl
- Nijmegen*
  - dr. A. Lagendijk,
(024) 361 6204/361 1925
a.lagendijk@ru.nl
- Rotterdam*
  - mw. dr. L.A. van der Valk (universiteit),
(010) 408 2502, vandervalk@fhk.eur.nl
  - dr. F. Boomsma (EMC),
010-463 3764, f.boomsma@erasmusmc.nl
- Tilburg*
  - dr. A.G. Nagelkerke,
(013) 466 2549, a.g.nagelkerke@uvt.nl
- Twente*
  - dr. J.S. Svensson,
(053) 489 4551, j.s.svensson@utwente.nl
- Utrecht*
  - vacature
- Wageningen*
  - dr. ir. B.J.M. Verduin,
(0317) 483 093, dick.verduin@wur.nl
- Open Universiteit*
  - mw. dr. M.E. Bitter,
(045) 576 2636, marlies.bitter@ou.nl
- Landelijk Postdoc- en Promovendiplatform*
  - dr. B. Hollebrandse,
050-363 5631, b.hollebrandse@rug.nl